

Észak-Koszovó: irány az eskaláció?

Szeptember 24-én, a hajnali órákban Észak-Koszovóban páncélozott járművekkel közlekedő, szerb nemzetiségű fegyveresek elbarikádozták Banjska település bejáratát. A tűzharc akkor kezdődött, amikor ezt a rendőrség észlelte. A lövöldözés során egy rendőr és három koszovói szerb veszítette életét.¹ Az eset kapcsán Josep Borrell, az Európai Unió kül- és biztonságpolitikai főképviselője kijelentette, hogy „tényszerűen ki kell vizsgálni, mi történt Banjska falunál, és a felelősöket az igazságszolgáltatás elé kell állítani”.²

Az európai diplomácia vezetője határozottan elítélte a fegyveres csoport támadását az észak-koszovói településen, és kiemelte, hogy a támadásoknak azonnal véget kell vetni.³ „Az EULEX figyelemmel kíséri a helyzetet, és megbízatásának megfelelően, a NATO a KFOR-ral szorosan együttműködve kész támogatni a koszovói intézményeket a stabilitás és a biztonság fenntartásában” – erősítette meg.⁴ Borrell figyelmeztette a szerb felet, hogy amennyiben Brüsszel úgy ítéli meg, hogy Szerbia nem teljesíti az EU által megfogalmazott, az észak-koszovói feszültségek csillapítására vonatkozó követelményeket, kész fontolóra venni az országgal szembeni büntetőintézkedések bevezetését.⁵ Továbbá hozzátette, az EU többek között arra is felszólította Szerbiát, hogy csökkentse fegyveres erőinek harci készségét.

A fent leírtak arra engednek következtetni, hogy a szeptember 24-én kirobbant tűzharc kiváltó okait az Európai Unió, az Amerikai Egyesült Államok és a nemzetközi szervezetek képviselői nem vették figyelembe. Nem készültek fel az észak-koszovói helyzet ilyen szintű eskalációjára annak ellenére sem, hogy számos figyelmeztető jel utalt erre, kezdve azzal, hogy a legutóbbi Belgrád–Pristina-párbeszéd kudarcba fulladt. Ezt követte Albin Kurti koszovói miniszterelnök brüsszeli tárgyalás utáni sajtótájékoztatója, ahol azt nyilatkozta, hogy a Szerb Lista nevű koszovói kisebbségi szerb párt tagjai „fizetni

¹ Szabad Európa 2023.

² SZMSZ 2023a.

³ SZMSZ 2023a.

⁴ Danas Online 2023.

⁵ RADIŠIĆ 2023.

és szenvedni” fognak azért a politikai melléfogásért, amit elkövettek.⁶ Célozva arra, hogy a párt tagjai az áprilisban megtartott önkormányzati választás alkalmával bojkottra szólították fel a szerb lakosságot. Ennek tudható be, hogy alacsony részvételi arány mellett (3,5%), de demokratikus úton négy északi, szerb lakta járásban albán nemzetiségű polgármesterek kerültek a szerb többségű közösségek élére. Kurti továbbá kijelentette, hogy azok a kisebbségi sorsban élő szerbek jól élnek, akik integrálódtak a többségi társadalomba.⁷ A Szerb Lista néhány nappal ezelőtt lemondott alelnöke, Milan Radoičić mindezekre a következőt nyilatkozta: „az idő eldönti, hogy a végén ki fog fizetni és szenvedni”.⁸ Radoičić kijelentette, tisztában van azzal, hogy Kurti fenyegetése komolyan veendő. A korábbiakban már megmutatta, hogy képes káoszt okozni, konfliktusokat és gyűlöletet szítani, intézményekre nyomást gyakorolni, szerb nemzetiségű polgárokat alaptalanul üldözni. Közleményében Albin Kurtit egy újabb megszállónak nevezte, és hangsúlyozta, hogy „azt csinálhat, amit akar, de nem addig, ameddig akar”.⁹ Ezt követően Aleksandar Vučić utasította a szerb kormány Koszovó-ügyi irodájának igazgatóját, Petar Petkovićot, hogy kezdjék meg azoknak az eljárásoknak az előkészületeit, amelyek az ENSZ Biztonsági Tanácsának sürgős összehívásához szükségesek a Koszovóban és Metóhiában uralkodó helyzet miatt.¹⁰ Petković közölte, Szerbia a Biztonsági Tanács ülésének sürgős összehívását követeli, mivel Albin Kurtinak feltett szándéka, hogy etnikailag megtisztítsa Koszovót, ahol a szerb nép már évszázadok óta él.¹¹

Vučić az észak-koszovói helyzet eszkalálódása előtt néhány nappal, az ENSZ közgyűlésén a következőt nyilatkozta: „A nemzetközi biztonsági helyzetet alapjaiban megrázó háborúk és az erőszak újabb hullámai egy fájdalmas következmény, amelynek oka az ENSZ alapokmányában lefektetett elvektől való eltérésben keresendő.”¹² Úgy értékelte, hogy a globális béke továbbra is veszélyben forog.¹³

A szerb államfő a fegyveres támadást követően kijelentette, erre azért került sor, mert „a szerbek fellázadtak, nem akarják elviselni Albin Kurti terrorját”.¹⁴ Elmondta, hogy ő idejében szólt Brüsszelben, és az ENSZ-ben is beszélt erről, de

⁶ Kosovo Online 2023.

⁷ Kosovo Online 2023.

⁸ LAZAREVIĆ 2023.

⁹ LAZAREVIĆ 2023.

¹⁰ SZMSZ 2023b.

¹¹ SZMSZ 2023b.

¹² SZMSZ 2023c.

¹³ SZMSZ 2023c.

¹⁴ SZMSZ 2023d.

senki sem hallgatta meg.¹⁵ Szerinte a konfliktus csak az albánoknak és azoknak felel meg, akik „illegális és szerbellenes akciókat” hajtanak végre.¹⁶ Továbbá hozzátette, hogy kevesebb áldozat lett volna, ha a NATO vezette KFOR-békefenntartók beavatkoznak.¹⁷ Vučić arra kérte a nemzetközi közösség képviselőit, hogy tegyenek meg minden szükséges lépést a koszovói szerb lakosság védelme érdekében.¹⁸ A szerb elnök a Kvint-országok képviselőivel tartott belgrádi megbeszélésén azt kérte, hogy Koszovó északi részén a KFOR vegyen át Albin Kurti rendőrségétől minden, a közbiztonsággal kapcsolatos feladatot.¹⁹

A másik oldalon Kurti a szerb felet okolta a helyzet kialakulásáért. A koszovói miniszterelnök Facebook-posztjában arról számolt be, hogy „Belgrád hivatalos politikai, pénzügyi és logisztikai támogatásával szervezett bűnözők támadják államunkat. A bűnözők és parancsnokaik el fognak bukni, elfogják őket, bíróság elé kerülnek és meg is büntetik őket. A Koszovói Köztársaság kormánya és az állami intézmények készek egységesen reagálni a bűnözésre, a terrorizmusra és terroristákra.”²⁰ A pristinai Albanian Post arról számolt be, hogy a koszovói rendőrség elleni támadásban Banjska faluban az orosz Wagner és Szpecnaz tagjai mellett a szerbiai Obraz jobboldali szervezet tagjai is részt vettek.²¹ Mladen Obradović, az Obraz elnöke tagadja az ilyen vádakat.

Az EU, az USA, az ENSZ, valamint az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet is határozottan elítélte az esetet, és felhívták a figyelmet arra, hogy az elkövetőket felelősségre kell vonni.

Anthony Blinken, az USA külügyminisztere az X közösségi oldalán bejelentette, hogy tárgyalta Vučić elnökkel, hangsúlyozta a Koszovóval fennálló feszültség enyhítésének szükségességét és az erőszakos támadók felelősségre vonását.²² Nyomatékosította továbbá az EU által vezetett párbeszéd során vállalt kötelezettségek maradéktalan végrehajtását is.

Vélhetően a nemzetközi és belpolitikai nyomás hatására Milan Radoičić, a Szerb Lista alelnöke a teljes körű felelősséget magára vállalta a Koszovó északi részén lévő Banjska faluban szeptember 14-én történtekért – olvasható abban a vallomásban, amelyet ügyvédje, Goran Petronijević ismertetett

¹⁵ SZMSZ 2023d.

¹⁶ Beta 2023.

¹⁷ Szabad Európa 2023.

¹⁸ SZMSZ 2023e.

¹⁹ SZMSZ 2023f.

²⁰ Albin Kurti 2023.

²¹ RADOVANOVIĆ 2023.

²² Secretary Antony Blinken 2023.

az újságírókkal.²³ Radoičić kiemelte, hogy tettéhez Belgrádból semmiféle segítséget nem kapott, és szándékáról nem is értesítette a szerbiai vezetést, mivel bizonyos kérdésekben már régóta különbözik az álláspontjuk. Arról, hogy kitől, honnan, milyen bevételből jutott hozzá a fegyverekhez, nem tett említést a nyilatkozatában, viszont mint kiderült: lemondott a Szerb Listában betöltött alelnöki pozíciójáról.

A NATO további védelmi erők mozgósítását engedélyezte Koszovóba – jelentette be a szervezet sajtóközleményben, a feleket pedig a feszültségek azonnali csökkentésére és az EU által közvetített párbeszéd folytatására szólította fel.²⁴

A helyzet jelenlegi állása szerint a szerb államfő veszített hitelességéből és befolyásából, amelyet a Nyugat felé szeretett volna mutatni. A szeptember 24-i események rámutattak, hogy Vučić mégsem tudja olyan mértékben ellenőrizni és befolyásolni az eseményeket, ahogyan azt elvárnák tőle a tárgyalófelei. Ezzel az incidenssel elveszítette előnyös tárgyalási pozícióját, amely abból eredt, hogy konstruktív partnerként tekintettek rá. Ha a szerb állam nem tisztázza, mi történt Banjskában, nem szorgalmazza a felelősök felkutatását, és nem tesz lépéseket hasonló események megakadályozása érdekében, akkor az a kisebbségi létben élő szerbekre is negatív hatással lesz. Branimir Stojanović, Gračanica volt polgármestere megjegyezte, hogy az észak-koszovói és metóhiai szerbek belefáradtak az elvesztett életekbe, és a felelősség a nemzetközi közösséget, Pristinát és Belgrádot terheli.²⁵ „Ez egy teljes katasztrófa, az életek elvesztése helyrehozhatatlan és nincs több idő játszani. A korábbiaknál sokkal többen gondolkodnak most azon, hogy kiköltözenek Koszovóból” – mondta.²⁶ A fennálló helyzetre az egyedüli megoldás az észak-koszovói régió demilitarizálása és a békefenntartó erők fokozott jelenléte lenne. Továbbá nem szabad hagyni, hogy az állam erőszak-monopóliumát megtörjék. Az észak-koszovói történések ugyanis azt bizonyítják, hogy a félkatonai szervezetek nemcsak belső konfliktusokat okoznak, hanem az egész régió destabilizációjához is vezethetnek.

2023. október 2.

²³ SZMSZ 2023g.

²⁴ SZMSZ 2023h.

²⁵ N1 Beograd 2023.

²⁶ N1 Beograd 2023.

Felhasznált irodalom

- Albin Kurti [@albini2017] (2023): Të dashur qytetarë. *Facebook.com*, 2023. szeptember 24. Online: www.facebook.com/albini2017/posts/862179128609149?ref=embed_post
- Beta (2023): Vučić: Sukob odgovara samo Albancima i onima koji ih podržavaju. *Danas.rs*, 2023. szeptember 24. Online: www.danas.rs/vesti/politika/vucic-sukob-odgovara-samo-albancima-i-onima-koji-ih-podrzavaju/
- Danas Online (2023): Borelj razgovarao odvojeno sa Kurtijem i Vučićem, traži mir i stabilnost. *Danas.rs*, 2023. szeptember 24. Online: www.danas.rs/vesti/politika/borelj-razgovarao-odvojeno-sa-kurtijem-i-vucicem-trazi-mir-i-stabilnost/
- Kosovo Online (2023): Kurti: Ljudi iz Srpske liste će da plate i pate za grešku koju su napravili. *Kosovo-online.com*, 2023. szeptember 14. Online: www.kosovo-online.com/vesti/politika/kurti-ljudi-iz-srpske-liste-ce-da-plate-i-pate-za-gresku-koju-su-napravili-14-9-2023
- LAZAREVIĆ, Andrija (2023): Milan Radoičić poručio Kurtiju: Vreme će pokazati ko će na kraju da pati i da plati. *Nova.rs*, 2023. szeptember 14. Online: <https://nova.rs/vesti/politika/milan-radoicic-porucio-kurtiju-vreme-ce-pokazati-ko-ce-na-kraju-da-pati-i-da-plati/>
- N1 Beograd (2023): „Kurti je najsrećniji čovek, doći će do novog iseljenja Srba”: Sagovornici N1 o događajima na Kosovu. *N1info.rs*, 2023. szeptember 26. Online: <https://n1info.rs/vesti/kurti-je-najsrecniji-covek-doci-ce-do-novog-iseljenja-srba-sagovornici-newsnighta-o-dogadjajima-na-kosovu/>
- RADIŠIĆ, Nikola (2023): Borelj ne isključuje mogućnosti uvođenja kaznenih mera protiv vlasti u Srbiji. *Danas.rs*, 2023. szeptember 24. Online: www.danas.rs/vesti/politika/borelj-sa-nkicije-srbija/
- RADOVANOVIĆ, Vojin (2023): Prištinski mediji pišu da u pucnjava na severu Kosova učestvuju i pripadnici „Obraza”, Mladen Obradović za Danas to demantuje. *Danas.rs*, 2023. szeptember 24. Online: www.danas.rs/vesti/politika/pucnjava-ubistvo-polica-ko-kosovo-mladen-obradovic-obraz-vagner/
- Secretary Antony Blinken [@SecBlinken] (2023): Spoke to President Vucic. *X.com*, 2023. szeptember 29. Online: https://x.com/SecBlinken/status/1707854068314431870?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwterm%5E1707854068314431870%7Ctwgr%5E852d2763a2f2998a9a4d6daeb5e40c352313dde%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fn1info.rs%2F%3Fp%3D11604797
- Szabad Európa (2023): Fokozódik a Szerbia és Koszovó közötti feszültség – négyen meghaltak a szerb fegyveresek és a koszovói rendőrség összecsapásában. *Szabadeuropa.hu*, 2023. szeptember 25. Online: www.szabadeuropa.hu/a/negyen-meghaltak-a-szerb-fegyveresek-es-a-koszovoi-rendorseg-osszecsapasaban/32607817.html
- SZMSZ (2023a): Josep Borrell: Véget kell vetni a koszovói támadásoknak, meg kell büntetni a tetteseket. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 24. Online: <https://szmsz.press/2023/09/24/josep-borrell-veget-vetni-a-koszovoi-tamadasoknak-megbuntetni-a-tetteseket/>
- SZMSZ (2023b): Szerbia az ENSZ Biztonsági Tanácsának sürgős összehívását kezdeményezi a koszovói helyzet miatt. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 27. Online: <https://szmsz.press/2023/09/20/szerbia-az-ensz-biztonsagi-tanacsanak-surgos-osszehivasat-kezdemenyezi-a-koszovoi-helyzet-miatt/>
- SZMSZ (2023c): Vučić az ENSZ közgyűlésén: Továbbra is tart országom feldarabolása. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 21. Online: <https://szmsz.press/2023/09/21/vucic-az-ensz-kozgyule-sen-tovabbra-is-tart-orszagom-feldarabolasa/>

- SZMSZ (2023d): „A szerbek felláztak, mert nem akarják elviselni Kurti terrorját”. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 24. Online: <https://szmsz.press/2023/09/24/terrortamadas-tortent-a-szerbek-fellazadtak-mert-nem-akarjak-elviselni-kurti-terrorjat/>
- SZMSZ (2023e): Vučić: A helyzet Koszovóban minden eddigénél veszélyesebb és bonyolultabb. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 28. Online: <https://szmsz.press/2023/09/28/vucic-a-helyzet-koszovoban-minden-eddiginel-veszelyesebb-es-bonyolultabb/>
- SZMSZ (2023f): Vučić azt kéri a Kvinta-országoktól, hogy a KFOR biztosítsa a közbiztonságot Észak-Koszovóban. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 26. Online: <https://szmsz.press/2023/09/26/vucic-azt-keri-a-kvinta-oroszagoktol-hogy-a-kfor-biztositsa-a-kozbiztonsagot-eszak-koszovoban/>
- SZMSZ (2023g): A Szerb Lista alelnöke beismerte, hogy ő szervezte a Banjskában történt eseményeket. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 29. *szmsz.press*. Online: <https://szmsz.press/2023/09/29/a-szerb-lista-alelnoke-beismerte-hogy-o-szervezte-a-banjskaban-tortent-esemenyeket/>
- SZMSZ (2023h): A NATO további védelmi erőket küld Koszovóba. *Szmsz.press*, 2023. szeptember 29. Online: <https://szmsz.press/2023/09/29/a-nato-tovabbi-vedelmi-eroket-kuld-koszovoba/>